

ა. შოაძე

ა. შოაძე

39442

(1872—1913)

არსილის ნაშრომები

(გარდაცვალებიდან 10 წლის შესრულების გამო)

ტფილისი 1923 წ.

გაზ. „ტრიბუნის“ გამოცემა.

ს. ს. მ. უ. ს. პოლიგრაფიკული ცენტრის მე-2-რე სტამბა.

არჩილის ნაწარმოებები.

ამონაწერები პარიზ ს „საქართველოდან“

„რევოლუციამ წამოაყენა დიდებული კითხვა სოციალურ განახლებისა და ჩვენმა თაობამ უნდა გადასწყვიტოს იგი იარაღით და თავგანწირული ბრძოლით თავისუფლების და ერთობის მოსაპოვებლათ“.

1905 წ.

„ჩვენ უარგყფთ პილიტიკურ და ეროვნულ ხასიათის რევოლუციას, თუ მას წინ არ უძღვება სოციალური ხასიათის მოძრაობა“.

1905 წ.

„სოფლის გაჭირვებაში ჩავარდნილი გლეხი და ქალაქის მუშა ხელი-ხელ ჩაკეტილი იბრძვიან და თავიანთ სოლიდარული მოქმედებით თითქმის პასუხს.., აძლევენ იმ დოქტრინებს, რომელნიც დაუჩინებიათ გაიძახიან: სოციალური რევოლუცია ძარტო პროლეტარიატმა უნდა მოახდინოს“.

1905 წ.

„რევოლიუცია გამარჯვებული იქნება მაშინ, როდესაც მიწა და ყოველგვარი საწარმოვო იარაღი მშრომელთა კავშირების ხელში გადავა, როდესაც საზოგადო მფლობელობის ნიადაგზე საზოგადოებრივი შრომა დამყარდება და როდესაც ამ სახით მოიხბობა ადამიანთა შორის უთანახვრობა და ექსპლოატაცია“.

1905 წ.

„ჩვენ არ ვიწვევთ საქართველს ყველ წოდების და კლასების შეთანხმებულ და გართიანებულ მოქმედებას. ამგვარი შეთანხმება შეუძლებელ საქმედ მიგვაჩნია. ჩვენ მხოლოდ იმათი შეთანხმების იმედი გვაქვს, ვინც უარჰყოფს წოდებრივ და ბურჟუაზიულ კლასობრივ მოქმედების ნიადაგს და ვინც თავის ჭკუას, ზნეობრივ და ფიზიკურ ძალას საქართველს მცხოვრებთა უმრავლესობის, ხალხის განთავისუფლების საქმეს მოახმარებს“.

1903 წ.

„ქართველი ხალხი ბურჟუაზიულ წესწყობილებასაც თავს დაადრწევს და სოციალურ კომუნიზმის ნიადაგზე თავის ადამიანობას უკიდურეს წერტილამდე აამაღლებს“.

1904 წ.

„რუსულ რევოლიუციისა და რუსულ კულტურულ წრეში ქართველმა კაცმა ფეხი უნდა მესდგას, როგორც ქართველი კაცი, და არა“

როგორც უსახელო, უპირადო, ხორცის და ხი-
სხლისაგან შეზავებული ადამიანი“.

1903 წ.

„სოციალიზმი უკვე თეორიის კითხვა
აღარ არის, არამედ კითხვა პირდაპირი ძალი-
სა. მისი გადაწყვეტა პარლამენტით კი არ შე-
იძლება, არამედ ქუჩაზე, ბრძოლის ველზე“.

1904 წ.

„საქართველო“ იმ აზრის დამცველათ გა-
მოვიდა, რომ სოციალისტურ წარმოების დამ-
ყარებისათვის სოფლის პროლეტარიზაციის და
კაპიტალის კონცენტრაციის პროცესი აუცილე-
ბელი პროცესი არ არის. რა გამომდინარეობს
აქედან, რა დასკვნა უნდა გამოვიყვანოთ ამ
დებულებიდან? ის დასკვნა, რომ წარმოების
განსაზოგადოებრივობას დღესვე შეიძლება და-
ედვას საფუძველი და ამიტომ უნდა შევისწავ-
ლოთ და გავითვალისწინოთ ის ეტაპები სო-
ციალურ ევოლიუციისა და ის ფორმები სოცი-
ალურ წარმოებისა, რომელნიც ჩვენის აზრით,
თანამედროვე კლასობრივ პრინციპებზე აშე-
ნებულ საზოგადოების დამარღვეველ ძალათ
ინდა შეიქმნენ.

1904 წ.

„მინის სოციალიზაცია დასაწყისი განდება
სოციალური რევოლუციისა და ამიტომაც ვართ
მისი მხურვალე დამცველი“.

„ჩვენის ხალხის განვითარების ისტორია... პროგრესისაკენ მიხწრაფების სწორ ხაზს სრულიადაც არ წარმოადგენს. ხაზი არსად არ სწყდება, ხოლო იგი ათასგვარად იკლავება და იგრიხება. ვინც ამ კლავნას და გრესას სიკვდილის სახელით ნათლავს, მას არავითარი წარმოდგენა არა აქვს სიცოცხლის განვითარების კანონებზე“.

„დამონებულ ქვეყანაში, სადაც ეროვნული საკითხი ამ დამონებულ ხალხის ინტერესის მიხედვით კი არა სწყდება ინტელიგენციის მიერ, არამედ გარეშე მდგარ გაუმაძღარ სახელმწიფოებრივ მადის მიხედვით, ან თუ გინდ მპყრობელ ხალხის იდეალების მიხედვით, რომ ამისთანა ხალხში ინტელიგენცია უფსკრულის კიდემდის არის მიხული და მისი გადაჩეხა უშირო ხვრელში გადაწყვეტილი საქმეა“.

„რევოლუციის აზრი და სული ერთ პოლიტიკურ რეჟიმის დამხობაში და მეორეს აშენებაში არ არის. იგი დამლა-დარღვევაშია, ძალმოსრევ ფორმებისა, ხულ ერთია კონსტიტუციონალური სახიათი აქვთ ამ ფორმებს თუ ავტოკრატიული“.

„ჩვენ წინააღმდეგი ვართ იმ შეხედულებებისა, რომელსაც ავრცელებს სოციალ-დემოკრატების ერთი დიდი ფრაქცია, ვითომ, სოციალისტურ და დემოკრატიულ წესწყობილებათა შორის ძირითადი თვისებითი განსხვავებაა“.

არ არის, არამედ ოდნაობითი; ვითომ დემოკრატიული რეჟიმი ევოლიუციის კანონის ძალით ნელ-ნელა უახლოვდება სოციალიზმს. ეს შეხედულება ცრუ შეხედულებად მიგვაჩნია. ამიტომ ვამბობთ, სოციალიზმის განხორციელების გზა—რევოლუციაა“.

„მიწის სოციალიზაცია განხორციელდება რევოლუციონურ ექსპრობრიაციის საშუალებით და კანონმდებლობის მეღხებით“.

„დემოკრატიული რეჟიმი, ჩვენის შეხედულებით არა სწყვეტს სოციალურს კითხვას, არა სბობს არსებულ ეკონომიურ წინააღმდეგობას და კლასობრივ წყობილებას. ჩვენ დემოკრატიული რეჟიმის საშუალებით სოციალიზმს ვერ განგახორციელებთ“...

„რაც უნდა გასაჭირში ჩავარდეს ერი, სახლწარკვეთილებას მაინც არ უნდა მიეცეს იგი. მისი სიცოცხლის ყოფნა არ ყოფნა ჯერ კიდევ არ არის გადაწყვეტილი. და ამ შემთხვევაში ჩვენი მთავალეობაა თვით ერში, მის არსებულ ძალთა განწყობილებაში ვეძიოთ ხსნა და იმედი უკეთესის მომავლისა. ერი უძღურდება და კვდება არა ბიოლოგიურ კანონის ძალით, არამედ სოციალ-ბოლიტიკური ორგანიზაციის უჯარვისობის გამო. ორგანიზაცია ერის ძალეობისა არის უტყუარი ფარხმალი და გარანტია მისი არსებობა-განვითარებისა“.

ჩვენის აზრით, სოციალიზმის განხორციელება კანონმდებლობის საშუალებით უქმი გარჯაა. და აი აქ იმალება უმთავრესი განსხვავება ჩვენსა და სოციალ-დემოკრატებს შორის...

ჩვენის შეხედულებით, თუ დემოკრატიული რეჟიმი გადაშენდება სოციალიზმის წესწყობილებად, იგი პროცესი კაპიტალის კონცენტრაციის ძალთა და ბარლამენტის კანონმდებლობის საშუალებით კი არ მოხდება, არამედ ბურჟუაზიულ საზოგადოების დანგრევის წყალობით, რევოლუციის საშუალებით“.

წ ი ზ ნ ე ბ ი ღ ა ნ

„დიდი და სერიოზული საკითხია მოწესრიგება ურთიერთობისა იმ ერთა შორის, რომელნიც მეზობლად სცხოვრობენ, მომწყვდეულები ერთ სახელმწიფოს ფარგალში. ვინც სცდილობს ამ საკითხის დიდმნიშვნელობის გაქარწყლებას, ერთა სოლიდარობის საქმეს ცუდ სამსახურს უწევს.“

სოლიდარობის გრძნობა იბადება იქ, სადაც თანაბარ-უფლებიანობა სუფევს, პატივისცემა პიროვნებათა შორის, სულერთია ეროვნულია იგი პიროვნება, თუ კერძო. მაგრამ თუ მე პიროვნებამდე ვერ ავმაღლდი, სხვისი პატივისცემის იმედი არ უნდა მქონდეს. ერი, რომელსმც თავისი თავისა არა სწამს და რომელიც ვერ ამალლებულა პიროვნებამდე, სხვისი წყალობის მოლოდინში ნუ იქნება. ვინც თითონ არ იცავს თავის ღირსებას, მისთვის თავს

არავინ გამოიღებს. „ჩათლახ“ აღამიანს დერეფანში არავინ შემოუშვებს. ძალიან კარგად ვიცი, რომ ყოველივე ეს ეწინააღმდეგება სახარების იდეალს. მაგრამ ცხოვრების კანონი ერთია, სახარების კიდევ მეორე. ამ გარემოებას ვერავინ შესცვლის. და თუ ჩვენ, ცხოვრების შვილნი, სახარების წაქეზებით, სხვისი თანაგრძნობისა და სიყვარულის იმედით ვიქნებით, მალე გაგვიცრუვდება ეს იმედი.

თუ ერთი არა სცემს პატივს თავის თავს, მას არავისი პატივიცემის იმედი არ უნდა ჰქონდეს. თუ ერს არ ძალუძს თავისი უფლების მოპოვება და დაცვა, არავინ მისცემს ამ უფლებას და მის დარაჯად არავინ დადგება. **სოლიდარობა თანახმორუფლებიანთა შორის არის შეხატლებელი.** ერთი ერს ჩასწილავს, როდესაც ერთი ამ ერთაგანში „ჯაგლაგია“, მეორე კი — მხნე და გამჭრიახი. **ერთი ერს დაუმეგობრდება, როდესაც არც ერთს არ ექნება ხაშუალება ერთი ერთმანეთის დაჩაგვრისა** (ხაზი ჩვენია. რედ.)“

„ერის აღიარება პიროვნებად და სხვა და სხვა უროვნულ პიროვნებათა ურთიერთობის მოწესრიგება უფლებრივი ნორმებით, ინტერნაციონალური უფლებებით — ეს აღიარებაა ორგანული პრინციპისა, დადასტურებაა ავტონომიზმის და ფედერალიზმისა, ხოლო უარ-ყოფაა ცენტრალიზმისა და ატომიზმისა“.

„ბ. ტეზრელის მოხსენებების შინაარსიდან ჩანს, რომ ის მოსურნეა რუსეთს მთლად ჩამოა-

შორის საქართველო. საჭიროა ეს? ან შესაძლებელია ეს ჩვენთვის? ამგვარ კითხვების განმარტების დროს ყოველთვის მხედველობაში უნდა მივიღოთ ხალხმე ხალხის კულტურულ განვითარების ევოლუცია. ამ ევოლუციას რომ დავუკვირდეთ, დავინახავთ, რომ ერები სოლიდარობისაკენ, თავისუფალ გაერთიანებისაკენ მიისწრაფვიან და არა განკერძოვებისაკენ. თუ სეპარატიზმი ერთად-ერთი და საუკეთესო საშუალებაა ერის განვითარებისა, მაშინ მესმის, ჩვენც უნდა მივიღოთ იგი. მაგრა ეს ასე არა არის. ავტონომიური, ხოლო პოლიტიკურად დამოუკიდებელი კანადა ან კიდევ ავსტრალია რითი ჩამოუვარდება, ვსთქვათ, პოლიტიკურად დამოუკიდებელ სერბიას ან ესპანიას? თანამედროვე პირობებში, დამოუკიდებელ სახელმწიფოს შენახვა და დაცვა ადვილი საქმე არ არის. გარდა ამისა, პოლიტიკური დამოუკიდებლობა პატარა სახელმწიფოებისა განსაკუთრებით მძიმე ტვირთად აწვება ხალხს. ეს პრინციპიალური მხარეა. ახლა კიდევ მხედველობაში რომ მივიღოთ რუსეთის სიდიდე და მისი პოლიტიკური და ეკონომიური განვითარება მომავალში, **ევროპის ინდიფერენტიზმი ჩვენდამი**, მხედველობაში რომ მივიღოთ ისიც, რომ ერთ პატარა სახელმწიფოს დაარსება კავკასიაში, სადაც ერი, სარწმუნოება და ენა ისე გუდადება და აირია ერთმანეთში, იქნება მიზეზი მუდმივის შუღლისა, შოვინიზმისა და დავისა ამ ერთა შორის, — ყოველივე ეს რომ მივიღოთ მხედველობაში, სეპარატიზმზე ხელი უდა ავიღოთ. აღიარება თავისუფალ ფედერატიულ კავკასიისა — ეს

სხვა კითხვაა, თავისუფალ ფედერატულ კავკასიას, რასაკვირველია, მეტი პრაქტიკული ნიადაგი აქვს მაგრამ ამ საგანს არ აყენებენ; უნდათ საქართველოს განთავისუფლება და კავკასიას არც კი იხსენიებენ. ამიტომ ჩვენ უნდა უარ ვყოთ სეპარატიზმის პრინციპი და სხვა გზით ვუშველო ჩვენ თავს ახალ სახელმწიფოს დაარსება წინააღმდეგია კაცობრიობის ევოლუციისა, გაერთიანებისაკენ მიმართულ ევოლუციისა; ფედერატულ ავტონომიათა პრინციპი კი არ ეწინააღმდეგება ამ ევოლუციას. აი მე რა მინდოდა მეთქვა. მე სეპარატიზმის წინააღმდეგი ვარ“.

„განა ჩვენ ის გვაწუხებს, რო ბრძოლა დაგვჭირდება? განა ავტონომია ციდან ჩამოვარდება ჩვენთვის? ვიცით, რომ ბურჟუაზიული დემოკრატია არ დაგვანებებს ამას ჩვენ. სრულიად გეთანხმებით, რომ ყოველ შემთხვევაში ბრძოლა დაგვჭირდება და ბოძოლისათვის უნდა მომზადებულნი ვიქმნეთ. ხოლო არ მესმის, რატომ უნდა ვიბრძოლოთ სეპარატიზმისათვის და არა ფედერალიზმისათვის? როგორც ვსთქვი, პოლიტიკური დამოუკიდებლობა კიდევ არ არის ის სანატრელი ფორმა, რომელშიაც კულტურული წინმსვლელობა ნორმალურად მიმდინარეობს. ვიმეორებ დამოუკიდებელი სახელმწიფო ძრითხოვს დიდძალ ხარჯს“.

„მაშ ყველანი სეპარატიზმის წინააღმდეგნი ვყოფილვართ. შემდეგ ვილაპარაკებთ პრაქტიკულ საშუალებებზედ ავტონომიის მოსაპოვებლად. ხოლო ამ ამ ქამათ ერთი რამ უნდა დაუმატო ჩემს ნათ-

ვამსჯ. თუ ჩვენ ისტორიული უფლებები გვაქვს, რასაკვირველია, ვისარგებლოთ ამითი. მაგრამ არც დიდი იმედები უნდა დავამყაროთ მათზედ. ისტორიულ უფლებებს მაშინ აქვს მნიშვნელობა, როდესაც მათ ძალა უდევს სარჩულად. მე წინააღმდეგი არა ვარ ამ უფლებათა. ევროპაში საპროპაგანდოთ მათ მნიშვნელობა აქვთ.—მე ავტონომიის მომხრე ვარ, იმიტომ კი არა, ამის მოპოვებისათვის ისტორიული უფლება და ტრაქტატი გვაქვს, არამედ იმიტომ, რომ იგი ჩვენთვის, ჩვენის განვითარებისთვის ეხლა აუცილებლად საჭიროა. ამიტომაც ჩვენ უნდა ვეცადოთ ხალხის თვითცნობიერება გავაღვიძოთ ამისათვის“.

„დემოკრატიული რეჟიმი, ჩვენის შეხედულობით არა ხწყვეტს სოციალურ კითხვას, არა ხპობს არსებულ ეკონომიურ წინააღმდეგობას და კლახობრივ წყობილებას.“

ჩვენ დემოკრატიულ რეჟიმის საშუალებით სოციალიზმს ვერ განვახორციელებთ.

„სოციალისტური პარტია უნდა ემზადებოდეს თავის მისიის ასრულებისათვის გამუდმებულ ბრძოლის საშუალებით. ბრძოლა უნდა იყოს მიმართული კერძო საკუთრების მეფობის წინააღმდეგ. სოციალისტურმა პარტიამ უნდა წამოაყენოს საწარმოვო ყველა იარაღთა სოციალიზაციის აუცილებლობა. ამ საქმისათვის პარტია უნდა ემზადებოდეს დღესვე“.

„დემოკრატიზმის“ ყოვლად შემძლებლობა აღარ გვწამს, და ვიცით, რომ სოციალიზმის გან-

ხორციელებას თავის დღეში ხელს ვერ შეუწყობს. ის წესი, რომელიც ძირიანად ეწინააღმდეგება სოციალიზმს“.

„პროლეტარიატის განთავისუფლება უნდა მოხდეს მისივე ძალღონით და კლასიურ ნიადაგზე გამართულ ბრძოლის საშუალებით. ეს არის დევიზი მშრომელი ხალხისა. სოციალისტურ პარტიების ინტელიგენცია კი არწმუნებს პროლეტარიატს, რომ მისი განთავისუფლების საქმე უნდა ჩაჰბარდეს ინტელიგენციას, დეპუტატებს, რომელნიც პარლამენტში ბურჟუაზიულ კლასიურ დაწესებულებაში) დაიცავენ პროლეტარიატის ინტერესებს და რომელნიც პარლამენტში შემუშავებულ სოციალურ რეფორმების საშუალებით განახორციელებენ პროლეტარიატის იდეალს. აქ არის ძირითადი წინააღმდეგობა პროლეტარიატის და სოციალისტურ ინტელიგენციის მისწრაფებათა შორის.“

„სოციალ-დემოკრატია არაფერს ზოგავს ბურჟუაზიულ რესპუბლიკის დაფუძნებისათვის! და არც ერთ სოციალ-დემოკრატს არ მოსდის თავში უბრალო აზრი, რომ ის ამ სახით ბურჟუაზიას ემსახურება და არა პროლეტარიატს“.

„აქ კი უნდა ავღნიშნოთ, რომ კომუნისტური წყობილება იქნება განხორციელებული დეკრეტების საშუალებით კი არა, არამედ თავისუფალ საზოგადოებრივ ძალების მიერ“.

„ჩვენის აზრით, სოციალური რევოლუცია ზე-

ვიდან კი არ დაიწყება არამედ ქვევიდან. იგი იქნება პირისპირი შეტაკება შრომისა და კაპიტალისა“.

„აშკარაა ისიც, რომ სოციალიზმის განხორციელება სახელმწიფოს საშუალებით საცოდავი უტოპიაა, თვით სოციალიზმის გარყვნა და დამახინჯებაა“.

„ჩვენ ხომ ყველანი შევთანხმდით იმაში, რომ დღეს სოფელში მარტო ბატონ-ყმურ ნაშთების გაუქმება არ არის საკმარისი, რომ დღესვე საჭიროა ბრძოლა ბურჟუაზიულ ურთიერთობის, ბურჟუაზიულ კერძო საკუთრების წინააღმდეგაც“.

„ჩვენ უკვე გაკვრივ შევებეთ ეროვნულ კითხვას და ვნახეთ, რომ ეროვნულ კითხვა აუცილებელივ სოციალისტურ კითხვას, უნდა დაექვემდებაროს. სოციალიზმი სამართლიანად სწყვეტს ეროვნულ კითხვას“.

301.19

5 725